

**ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРАЦІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Т.П. КУЧАЙ, доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри психології і педагогіки

Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

E-mail: kuchay@ukr.net

***Анотація.** У статті розглядається виховання ціннісного ставлення до праці студентів закладів вищої освіти. Наголошено, що ціннісне ставлення до праці є важливою складовою змісту виховання особистості. Висвітлюються виховні досягнення ціннісного ставлення до праці. В ході професійно-трудова виховання, в міру залучення до професії, вирішується цілий ряд взаємопов'язаних завдань.*

***Ключові слова:** виховання, освіта, заклади вищої освіти, студенти.*

Актуальність (Introduction). Ціннісне ставлення до праці є важливою складовою змісту виховання особистості. Воно передбачає усвідомлення дітьми та учнівською молоддю соціальної значущості праці, розвинену потребу в трудовій активності, ініціативність, схильність до підприємництва; розуміння економічних законів і проблем суспільства та засобів їх розв'язання, готовність до творчої діяльності. Праця посідає чільне місце у навчально-виховному процесі, що дуже важливо для молодого покоління.

Процес виховання ціннісного ставлення до праці є тривалим, по суті, він охоплює все життя людини. Проте його основи закладаються ще в дитинстві. Працьовитість є моральною категорією і належить до загальнолюдських морально-духовних цінностей, тому так важливо в ранньому дитинстві сформувати психологічні засади працелюбства людини [1].

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Вивченню ціннісного ставлення до праці присвячено праці І. Беха, О. Биковської, Р. Буре, В. Бурдун, А. Данієляна, В. Кішкурно, Ю. Коломійця, В. Мадзігона, В. Сухомлинського, Г. Терещук, Д. Шатенко та ін.

Мета (Purpose). Метою даної роботи є вивчення виховання ціннісного ставлення до праці студентів закладів вищої освіти..

Методи (Methods). Теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури).

Результати (Results). Сучасний зміст виховання в Україні – це науково обґрунтована система загальнокультурних і національних цінностей та відповідна сукупність соціально значущих якостей особистості, що характеризують її ставлення до суспільства і держави, інших людей, природи, мистецтва, самої себе. Виховання здійснюють для ідентифікації вихованця із загально визначеними цінностями і якостями. Система цінностей і якостей особистості розвивається і виявляється через її власні ставлення.

Ціннісне ставлення до праці є важливою складовою змісту виховання особистості. Воно передбачає усвідомлення дітьми та учнівською молоддю соціальної значущості праці, розвинену потребу в трудовій активності, ініціативність, схильність до підприємництва; розуміння економічних законів і проблем суспільства та засобів їх розв'язання, готовність до творчої діяльності, конкурентоспроможності й саморе-

алізації за умов ринкових відносин, сформованість працелюбності як базової якості особистості [2].

Варто наголосити, що виховання справжнього ціннісного ставлення до праці пов'язане саме з усвідомленням її суспільної цінності і практичного значення. Адже у житті праця виконується не тому, що приваблива, а заради досягнення суспільно значущого результату.

Зазвичай, від природи люди мають приблизно однакові здібності до праці, але в житті одні вміють працювати краще, інші – гірше, одні – здатні до найпростішої праці, інші – до праці більш складної, більш цінної для суспільства. Отже, потреба в соціально значущій праці, усвідомлення її цінності не стільки дається людині від природи, скільки формується у неї засобами навчання і виховання протягом усього життя [3].

Ціннісне ставлення до праці є важливою складовою змісту виховання особистості. Воно передбачає усвідомлення студентами соціальної значущості праці, розвинену потребу в трудовій активності, ініціативність, схильність до підприємництва; розуміння економічних законів і проблем суспільства та засобів їх розв'язання, готовність до творчої діяльності, конкурентоспроможності й самореалізації за умов ринкових відносин, сформованість працелюбності як базової якості особистості. Трудове виховання є системою виховних впливів, мета яких полягає у морально-психологічній підготовці учнів до майбутньої професійної діяльності.

Виховні досягнення:

- позитивно-емоційне ставлення до праці як до форми буття і способу самореалізації особистості;
- здатність до усвідомленого вибору майбутньої професії в ім'я національного державного інтересу;
- соціальна значимість праці в житті людини, естетика та культура праці в традиціях українського народу;
- вмотивованість, цілеспрямованість, організованість, кмітливість, працьовитість;
- проектування професійного становлення [4].

У процесі формування особистості конкурентоспроможного фахівця-професіонала у ВНЗ найважливішу роль грає професійно-трудове виховання студентів, сутність якого полягає в залученні людини до професійно-трудової діяльності і пов'язаних з нею соціальних функцій відповідно до спеціальності та рівнем кваліфікації. Професійно-трудове виховання студентів в університеті спеціально організований і контрольований процес залучення студентів до професійної праці в ході становлення їх як суб'єктів цієї діяльності, пов'язаний з економічним, екологічним вихованням і вихованням професійної етики.

В ході професійно-трудове виховання, в міру залучення до професії, вирішується цілий ряд взаємопов'язаних завдань:

- формування свідомого ставлення до обраної професії;
- виховання честі, гордість, любов до професії, свідоме ставлення до професійного обов'язку, який розуміється як особиста відповідальність і обов'язок;
- розвиток професійної психології фахівця-професіонала;
- формування професійної культури, етики професійного спілкування;
- формування соціальної компетентності та інші завдання, пов'язані з іміджем професії і авторитетом.

Найважливіше значення має спеціально-професійний аспект професійно-трудового виховання. Основним його змістом є:

- ознайомлення студентів з професіограмою, що включає характеристику зміс-

ту, умов, режиму і організації праці, професійно-кваліфікаційні та психофізіологічні вимоги з метою усвідомлення кожного студента своєї відповідності і осмислення соціальних аспектів професійної праці;

- розкриття соціокультурного потенціалу даної професії і залучення до нього студента з метою осягнення сприйняття професії як особливого виду культури;

- повідомлення про історико-технічні відомості про дану професію;

- ознайомлення з наявними професійним досвідом і традиціями в цій галузі праці;

- розкриття економічного, екологічного, морального і естетичного аспектів професійної праці;

- ознайомлення студентів з професійною етикою і виховання у них культури праці та професійної культури;

- залучення студентів до професійних ролей [5].

Трудове виховання студентів спрямоване на формування професійно-трудової культури висококваліфікованого фахівця, такий рівень розвитку розумовий, фізичний, духовний і соціальні здібності, які дозволять йому здійснювати мобільний професійне самовираження.

У формуванні професійно- трудової культури майбутніх фахівців велике значення має правильно відібрані кошти трудового виховання. Вибір та чи іншої з них здійснюється не довільно, а з урахуванням інтересів і потреби суспільства, цілі і зміст навчально - виховного процесу, специфічні особливості студентської молоді. Засоби трудового виховання у ВНЗ є, всі основні види діяльності студента: дослідницька робота, виробнича практика [6].

Висновки і перспективи (Discussion). Суттєве значення для трудового виховання студентів має творчий характер праці. Підбираючи завдання відповідної складності, студентів залучають до вдосконалення виробничих процесів (знарядь праці, технології, організації праці). Для цього їм доводиться вносити свої пропозиції, спираючись на власний досвід, застосовувати свої знання і вміння в нових умовах.

Нові можливості для трудового виховання відкриває встановлення трудових відносин між учасниками трудових процесів. За колективним характером діяльності ніхто не може залишатися байдужими до ледарів, оскільки результати роботи кожного позначається на результатах роботи колективу в цілому. Всі розуміють, що від єдності колективу багато в чому залежить успіх в роботі, починають поважати колектив, розуміти його силу.

У трудовому вихованні студентів необхідно, щоб пропонована їм робота ґрунтувалася на таких важливих принципах: ефективне використання робочого часу, раціональні прийоми праці, економне витрачання матеріалів, електроенергії, естетичний вигляд виробу, дотримання особистої гігієни і техніки безпеки та ін.

Список використаних джерел

1. Пасічна Т. С. Основні шляхи виховання ціннісного ставлення до праці [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/707951/1/%D0%97%D0%B2%D1%82._%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84._I%D0%9F%D0%92_2017_%28%D0%9F%D0%B0%D1%81%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%A2.%D0%A1%29.pdf

2. Ціннісне ставлення до праці – як сучасний напрямок виховної роботи [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://studopedia.com.ua/1_381973_tsinnisne-stavlennya-do-pratsi--yak-suchasniy-napryamok-vihovnoi-roboti.html

3. Пасічна Т. С. Виховання в учнів ціннісного ставлення до праці у процесі соціально значущої діяльності / Т. С. Пасічна // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. - 2015. - Вип. 19(2). - С. 100-109.

4. Ціннісне ставлення до праці [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5197108/page:6/>

5. Профессионально-трудовое воспитание [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.surgu.ru/attachment/3940/download/professionalno-trudovoe-vospitanie.doc>

6. Левова Г.А., Снежкина О.В., Ячинова С.Н. О роли трудового воспитания в формировании профессионально-трудовой культуры будущего специалиста [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2013/Pedagogica/3_136511.doc.htm

References

1. Pasichna T. S. Osnovni shlyakhy vykhovannya tsinnisnoho stavlennya do pratsi [The main ways of raising the value attitude to work] [Elektronnyy resurs] – Режим доступу:

http://lib.iitta.gov.ua/707951/1/%D0%97%D0%B2i%D1%82._%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84._I%D0%9F%D0%92_2017_%28%D0%9F%D0%B0%D1%81i%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%A2.%D0%A1%29.pdf

2. Tsinnisne stavlennya do pratsi – yak suchasnyy napryamok vykhovnoyi roboty [Valuable attitude to work - as a modern direction of educational work] [Elektronnyy resurs] – Режим доступу: http://studopedia.com.ua/1_381973_tsinnisne-stavlennya-do-pratsi--yak-suchasnyy-napryamok-vihovnoi-roboti.html

3. Pasichna T. S. (2015) Vykhovannya v uchniv tsinnisnoho stavlennya do pratsi u protsesi sotsialno znachushchoyi diyalnosti [Education in students value attitude to work in the process of socially significant activities] / T. S. Pasichna. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannya ditey ta uchnivskoyi molodi*. Vyp. 19(2). 100-109.

4. Tsinnisne stavlennya do pratsi [Valuable attitude to work] [Elektronnyy resurs] – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5197108/page:6/>

5. Professyonalno-trudovoe vospytanye [Professional and labor education] Elektronnyy resurs] – Режим доступу: <http://www.surgu.ru/attachment/3940/download/professionalno-trudovoe-vospitanie.doc>

6. Levova H.A., Snezhkyna O.V., Yachynova S.N. O roly trudovoho vospytannya v formyrovanny profesyonalno-trudovoy kultury budushcheho spetsyalysta [On the role of labor education in shaping the professional and labor culture of a future specialist] [Elektronnyy resurs] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2013/Pedagogica/3_136511.doc.htm

ВОСПИТАНИЕ ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К ТРУДА СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Т.П. Кучай

Аннотация. В статье рассматривается воспитания ценностного отношения к труду студентов высших учебных заведений. Отмечено, что ценностное отношение к труду является важной составляющей содержания воспитания личности. Освещаются воспитательные достижения ценностного отношения к труду. В ходе профессионально-трудовое воспитание, по мере привлечения к профессии, решается целый ряд взаимосвязанных задач.

Ключевые слова: воспитание, образование, высшие учебные заведения, студенты.

EDUCATION VALUABLE ATTITUDE TO WORK OF STUDENTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

T.P. Kuchai

Abstract. *The article deals with the upbringing of the value attitude towards the work of higher education institutions students. It is stressed that value attitude to work is an important part of the maintenance of the personality. The educational achievements of value attitude to work are highlighted. During Vocational education as a profession involving solved a number of related tasks. New opportunities for labor education opens up the establishment of labor relations between the participants in labor processes. According to the collective nature of activity, nobody can remain indifferent to cheaters, since the results of each work affects the results of the work of the collective as a whole. Everyone understands that the unity of the collective largely depends on the success in the work, begin to respect the team, to understand its strength. In the labor education of students it is necessary that the work proposed by them is based on such important principles as: efficient use of working time, rational work methods, economical consumption of materials, electricity, aesthetic appearance of the product, observance of personal hygiene and safety, etc*

Keywords: *education, institutions of higher education, students.*

УДК 378. 011.3 - 051:373.2] : 316.42 (043.3)

КОМПОНЕНТИ І КРИТЕРІЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Т.М. ЛЕСІНА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

E-mail: lessina_tanya@ukr.net

Анотація. *У статті розкрито науковий статус поняття «підготовленість майбутнього вихователя» в контексті близьких понять сучасної професійної педагогіки. Враховано соціально-педагогічну значущість підготовленості студентів, які набувають у вищому закладі освіти спеціальність «Дошкільна освіта», до соціального розвитку старших дошкільників, де базовими є сформовані соціальні уміння і навички; обґрунтовано структурно-компонентний склад підготовленості майбутнього вихователя до окресленого сегмента професійної діяльності та схарактеризована визначений критеріальний підхід.*

Ключові слова: *підготовленість, професійна підготовленість майбутнього вихователя, соціальні уміння і навички старших дошкільників.*

Актуальність (Introduction). Джерелознавчий аналіз засвідчив, що поняття «професійна підготовка фахівця» ніколи не зникало з видноколу професійної педагогіки (А. Дистервег, А. Коменський, К. Ушинський та ін.). З огляду на реалії сьогодення, що актуалізують підготовку фахівців для пріоритетних галузей соціально-економічного прогресу будь-якої країни, посилюється роль освіти. Інноваційні підходи у цьому плані закладені, зокрема, в таких програмних документах, як «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 р.р. в умовах глобалізаційних викликів» та «Національна стратегія розвитку освіти України на 2012 – 2021 р.р.»; неперевершена роль педагога та пріоритетне значення професійно-педагогічної його підго-